

III

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

479-OJI PLENARINĖ SESIJA, 2012 M.KOVO 28, 29 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama programa „Kūrybiška Europa“

(COM(2011) 785 final – 2011/0370 (COD))

(2012/C 181/07)

Pagrindinis pranešėjas **Dumitru FORNEA**

Europos Parlamentas, 2011 m. lapkričio 30 d., ir Taryba, 2011 m. gruodžio 14 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 173 straipsnio 3 dalimi ir 166 straipsniu nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama programa „Kūrybiška Europa“

COM(2011) 785 final – 2011/0370 (COD).

2011 m. gruodžio 6 d. Komiteto biuras pavedė Pramonės permainų konsultacinei komisijai atlikti parengiamąjį darbą šiuo klausimu.

Kadangi darbas skubus, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo 479-ojoje plenarinėje sesijoje, kuri įvyko 2012 m. kovo 28–29 d. (kovo 28 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Dumitru Fornea ir priėmė šią nuomonę 168 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Kūrybos pramonės klausimai turėtų būti sprendžiami sąsajoje su naujuoju pramonės vystymosi ciklu, be to juos reikėtų spręsti ne kiekvieną atskirai, o ieškant glaudžių ir tarpdisciplininių sąsajų su kitomis paslaugomis ir gamybos procesais. Šiuo požiūriu kūrybos pramonė turėtų būti laikoma inovacijų diegimo pramonėje ir paslaugų sektoriuje katalizatoriumi.

1.2 Kultūros ir kūrybos sektoriams turi tekti svarbi vieta strategijoje „Europa 2020“, kadangi juose vykdoma veikla padeda siekti naujo augimo Europos Sąjungoje, todėl svarbu pabrėžti, kad dabartinės kūrybos pramonės permainos turėtų vykti visoje Europoje, o ne tik kelete šalių ar regionų.

1.3 Komitetas pabrėžia programos „Kūrybiška Europa“ ekonominio matmens svarbą ir pritaria programos tikslui

skatinti visus kultūros ir kūrybos sektorių dalyvius siekti ekonominio savarankiškumo. Vis dėlto, programoje pernelyg daug dėmesio skiriama bendram konkurencingumo tikslui ir nepakankamai kalbama apie kalbų ir kultūros įvairovės puoselėjimą.

1.4 Komitetas labai pritaria pasiūlymui didinti programos biudžetą ir mano, kad turi būti išlaikytas visam programai „Kūrybiška Europa“ numatytas 1,8 mlrd. EUR biudžetas. Nors programos biudžetas iš tiesų gerokai padidintas, palyginti su ES biudžetu arba kai kurių valstybių narių kultūrinės veiklos paramai skiriamomis lėšomis, ši suma yra gana nedidelė.

1.5 Programų „Kultūra“ ir MEDIA sujungimui būtų galima pritarti, jei bus aiškiai apibrėžta kiekvienapaprogramė ir užtikrintas jos statusas. Sėkmingo sujungimo galima tikėtis, jei

remiantis teisiniu pagrindu bus tiksliai nurodyta kiekvienai paprogramei skiriama biudžeto dalis ir minimalus skiriamų lėšų dydis. Siekiant didesnio skaidrumo ir aiškumo, reikėtų taip pat nustatyti metines veiklos gaires.

1.6 EESRK mano, kad bendrosios programos „Kūrybiška Europa“ sėkmę didžiąja dalimi lems tai, ar pavyks užtikrinti bendradarbiavimą įgyvendinant jos paprogrames MEDIA ir „Kultūra“ ir tai, ar bus parengta kompleksinė strategija, kuri padėtų nustatyti bendras įvairių Europos Sąjungos finansuojamų programų veiklos sritis ⁽¹⁾.

1.7 Komitetas atkreipia dėmesį, kad pasiūlyme nėra aiškiai nurodyta, koku būdu būdu Komisija ketina į programos įgyvendinimo procedūras įtraukti suinteresuotųjų šalių atstovus. Pasiūlymo 7 straipsniui trūksta aiškumo ⁽²⁾. Reikėtų, kad didesnes finansavimo galimybes turėtų visos pagal privatinę teisę įsteigtos organizacijos, kurios pagal savo kultūrinę ir kūrybinę veiklą priklauso reglamento taikymo sričiai. Kultūros ir kūrybos sektoriuose veikiančioms socialinės ekonomikos ir kitoms su pilietine visuomene susijusioms organizacijoms taip pat turėtų būti suteikta galimybė naudotis šia finansavimo priemone.

1.8 Reikia supaprastinti administracines procedūras plėtojant greitesnį elektroninį paraiškų teikimo būdą ir procedūras siekiant užtikrinti programų valdymą ir stebėseną ⁽³⁾. Taip pat būtina patobulinti komunikacijos ir tarpinių bei galutinių ataskaitų teikimo procedūras ir techninius pajėgumus, be to, turėtų būti užtikrintas veiksmingesnis programai skiriamų dotacijų gavėjų dokumentų tvarkymas.

1.9 Atsižvelgiant į tai, kad reglamento formatas yra labai atviras ir lankstus, siūloma komiteto procedūra neužtikrina valstybėms narėms pakankamos programos įgyvendinimo kontrolės. Reikėtų pakeisti komiteto procedūrą, kad valstybių narių ekspertai galėtų reguliariai susitikti ir aptarti atrinktus projektus. Be to, turėtų būti numatyta supaprastinta konkrečių veiksmų parametrų suderinimo procedūra, vykdoma atlikus reguliarių vertinimų.

1.10 Be to, atviras ir lankstus formatas reiškia, kad programos vadovas bus svarbus, kadangi jame bus aiškiai nurodyti konkretūs veiksmai, įgyvendinimo sąlygos, bendro finansavimo dalys ir kt. Komitetas prašo Komisijos rengti programos vadovą atvirai ir skaidriai, ir šiame procese jis norėtų dalyvauti.

⁽¹⁾ Kalbama apie pasiūlymo dėl reglamento 113 straipsnio 1 dalies b punkte nurodytas programas.

⁽²⁾ Pasiūlymo dėl reglamento 7 straipsnyje kalbama apie priemonę, suteikiančią daugiau finansavimo galimybių „Europos kultūros ir kūrybos sektorių mažosioms ir vidutinėms įmonėms ir organizacijoms“.

⁽³⁾ Šiuo metu taikoma procedūra yra labai sudėtinga, kadangi visi dokumentai turi būti siunčiami paštu, o atsakymo kartais tenka laukti net 3 ar keturis mėnesius.

1.11 Komitetas mano, kad Komisijos pasiūlymą programų „Kultūra“ ir MEDIA informacijos centrus sujungti į „Kūrybiškos Europos“ informacijos centrus reikėtų įgyvendinti lanksčiau ir atsižvelgti į konkrečius valstybių narių regionų ypatumus. EESRK pabrėžia, kad svarbu užtikrinti abiejų sektorių dalyviams geografinį informacijos centrų artumą bei išlaikyti paprogramėms „Kultūra“ ir MEDIA reikalingus specialistus, kadangi skiriasi šių sektorių pobūdis ir darbo metodai. Naujieji „Kūrybiškos Europos“ informacijos centrai turėtų būti kuriami remiantis patirtimi, įgyta steigiant programų „Kultūra“ ir MEDIA informacijos centrus.

1.12 Siūloma nauja finansinė priemonė yra teigiamas žingsnis, todėl būtina plati informacija, kuri galėtų pakeisti finansų įstaigų požiūrį į kultūros ir kūrybos sektorių dalyvius ir atitinkamą jų vertinimą. Šia priemone turi būti užtikrinamas tolygus geografinis pasiskirstymas ir jos taikymas neturi neigiamai paveikti pagalbos dotacijų forma priemonių.

1.13 Intelektinė nuosavybė yra svarbus veiksnys, skatinantis kūrybą ir investicijas į kultūrinio ir kūrybinio turinio gamybą, ji taip pat svarbi užtikrinant atlygį kūrėjams ir plečiant užimtumo galimybes šios veiklos sektoriuose. Todėl EESRK pabrėžia, kad labai svarbu ES ir pasaulio lygmeniu veiksmingai įgyvendinti intelektinės nuosavybės teises.

1.14 Pagal programą „Kūrybiška Europa“ finansuotųjų projektų atranka ir įgyvendinimas turi būti vykdomas laikantis visų ES demokratinių principų ir vertybių, žmogaus ir darbuotojų teisių ir socialinės atsakomybės principo. Be to, būtinas mechanizmas, kuris užkirstų kelią smurtui ir diskriminacijai įgyvendinat pagal programą finansuojamus projektus.

2. Komisijos pasiūlymas dėl reglamento

2.1 Šiuo reglamentu sukuriama Europos kultūros ir kūrybos sektorių rėmimo programa „Kūrybiška Europa“, kuri bus vykdoma nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2020 m. gruodžio 31 d. Pagal Programą remiami tik tie veiksmai ir veikla, kurie gali suteikti papildomos Europos naudos ir padėti pasiekti strategijos „Europa 2020“ ir jos pavyzdinių iniciatyvų tikslus.

2.2 Pagrindiniai programos tikslai – saugoti ir puoselėti Europos kultūrų ir kalbų įvairovę, didinti kultūros ir kūrybos sektorių konkurencingumą siekiant paremti pažangų, tvarų ir integracinį augimą.

2.3 Konkrečiai tikslai:

- didinti Europos kultūros ir kūrybos sektorių pajėgumus vykdyti veiklą tarptautiniu mastu,
- skatinti tarptautinę kūrinių sklaidą ir veiklos vykdytojų judumą bei plėtoti auditorijos formavimo veiklą Europoje ir už jos ribų,
- didinti finansinius kultūros ir kūrybos sektorių, visų pirma juose veikiančių mažųjų ir vidutinių įmonių ir organizacijų, pajėgumus,
- remti tarptautinį politinį bendradarbiavimą, kad būtų skatinama politikos plėtotė, inovacijos, auditorijos formavimas ir nauji verslo modeliai.

2.4 Programos struktūra:

- tarpsektorinė paprogramė, skirta kultūros ir kūrybos sektoriams (15 proc. viso biudžeto),
- paprogramė „Kultūra“, skirta kultūros ir kūrybos sektoriams (30 proc. viso biudžeto),
- paprogramė MEDIA, skirta audiovizualiniam sektoriui (50 proc. viso biudžeto).

3. Bendrosios pastabos

3.1 2008 m. kultūros ir kūrybos sektoriuose dirbo 3,8 proc. Europos darbuotojų, juose sukurta 4,5 proc. Europos BVP. EESRK įsitikinęs, kad bendroji programa „Kūrybiška Europa“ padės įgyvendinti strategiją „Europa 2020“ ir pritaria Komisijos požiūriui, kad inovacijos, kūryba ir kultūra turi atlikti svarbų vaidmenį siekiant pažangaus Europos piliečių mokymo, ugdant verslumą, skatinant pažangų ir tvarų augimą ir įgyvendinant ES socialinės integracijos tikslus.

3.2 Kompleksiškas kultūros ir ekonomikos ryšys, kultūros ir kūrybos pramonės reikšmė valstybių narių vystymuisi, socialinės sanglaudos stiprinimui ir priklausomumo Europos Sąjungai jausmo ugdymui turi paskatinti politikos formuotojus naujai įvertinti kultūros vaidmenį valstybių narių ir Europos politikoje. Todėl nauja finansinės paramos programa turėtų būti pragmatiška ir platesnio užmojo, kad galėtų tenkinti kultūros ir kūrybos sektorių poreikius skaitmeniniame amžiuje.

3.3 Kultūros sektorius yra nevienalytis, jis veikia labai specifiskai. Pavyzdžiui, muzikos įrašų leidybai taikomas specifinis verslo modelis ir ši veikla vykdoma visiškai skirtingomis sąlygomis, palyginti su scenos menu. Todėl programa „Kūrybiška Europa“ turėtų būti pakankamai lanksti, kad dalyviai, kurie galėtų būti pagal ją remiami ir kurie įtraukti į pasiūlymą dėl reglamento, turėtų daugiau galimybių gauti finansavimą ir programa jiems tikrai būtų naudinga.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas jau yra pateikęs nuomonę dėl kultūros ir kūrybos pramonės, kurią parengė pranešėjas Claudio Cappellini ir bendrapranešėjis Jörg Lennardt ir kuri buvo priimta 2010 m. spalio mėn. plenarinėje sesijoje. Ši nuomonė parengta vykstant konsultacijoms dėl žaliosios knygos „Kultūros ir kūrybos sektorių potencialo išlaisvinimas“.

4.2 Šioje nuomonėje dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama programa „Kūrybiška Europa“ nebus svarstomos nuomonėje dėl žaliosios knygos aptartos temos. Komiteto tikslas – padėti Komisijai konkrečiomis pastabomis dėl 2011 m. lapkričio 23 d. pateikto dokumento COM(2011) 785 final.

4.3 Aktyvūs kultūros ir kūrybos sektorių dalyviai pritarė programai, kuri bus įgyvendinama 2014–2020 m., biudžeto padidinimui iki 1,8 mlrd. EUR, nepaisant to, kad šis padidėjimas turėtų būti veikiau siejamas su išaugusiu paramos gavėjų skaičiumi ir programos taikymo srities išplėtimu į ją įtraukiant kūrybos pramonę. Pasiūlyme dėl reglamento nėra aiškaus sąvokos „kūrybos pramonė“ apibrėžimo, todėl būtų naudinga išsamiau paaiškinti, kokioms veiklos sritims ir kokiems subjektams taikoma ši programa.

4.4 Kultūros ir audiovizualinio sektoriaus dalyvių nuomone, dabartinių programų „Kultūra“ (2007–2013 m.), MEDIA ir MEDIA mundus sujungimas į bendrą programą „Kūrybiška Europa“ yra teigiama ir konstruktyvi Europos Komisijos iniciatyva. Tačiau reikėtų skirti daugiau dėmesio bendro pobūdžio veiksniams ir procesų įgyvendinimui kiekviename iš dviejų sektorių, kadangi reikia atsižvelgti į jiems būdingus esminius skirtumus, visų pirma susijusius su pagrindiniais šių sektorių dalyviais, finansavimo, gamybos ir platinimo metodais.

4.5 Kultūros sektoriaus subjektams bus ypač svarbios viešojo finansavimo galimybės, sąlygos ir atitikties reikalavimai, būtini finansavimui pagal programą gauti. Būtent šie kriterijai lems jų dalyvavimo lygį ir pritarimą naujoje bendrojoje programoje siūlomiems veiksniams.

4.6 Profesiniu požiūriu atrodytų, kad audiovizualinio sektoriaus apskritai teigiamai vertina dabartinės programos MEDIA veiksmingumą, taip pat ir naująją bendros programos „Kūrybiška Europa“ strategiją. Sektoriaus specialistai džiaugiasi programos MEDIA teikiama parama ir nauda audiovizualinėje rinkoje. Į naująją bendrą programą įtraukta paprogramė MEDIA nedaug skiriasi nuo šiuo metu įgyvendinamos programos. Vis dėlto, naujojo reglamento tekstas turėtų būti tikslesnis, papildytas priedais, kuriuose būtų apibrėžtas kiekviena atskira veiklos sritis ir jai skiriamas biudžetas.

4.7 EESRK teigiamai vertina Komisijos iniciatyvą supaprastinti paprogramių „Kultūra“ ir MEDIA valdymo procedūras dažniau taikant fiksuoto dydžio išmokų principą, bendruosius partnerystės susitarimus ir elektronines priemones, taip pat reformuojant švietimo, garso ir vaizdo bei kultūros vykdomosios įstaigos darbo metodus.

4.8 Reikia sukurti tinkamas priemones, kurios leistų užtikrinti vienodesnes sąlygas „Europos kultūros ir kūrybos sektoriams, atsižvelgiant į ribotų pajėgumų šalis ir (arba) nedidelę geografinę ar kalbinę teritoriją užimančias šalis ar regionus.“⁽⁴⁾

4.9 EESRK mano, kad į prioritetus reikėtų įtraukti priemones, skirtas skatinti menininkų judumą, kultūrų dialogą ir meninį švietimą, taip pat būtina suderinti nagrinėjamo reglamento nuostatas su kitais šiems sektoriams svarbiais Europos Sąjungos teisėkūros aktais ir plėtoti skatinamuosius mechanizmus menininkams, dalyvaujantiems kultūrinėje veikloje ir rengiantiems gastroles užsienyje.

4.10 Pasiūlyme dėl reglamento ypatingas dėmesys skiriamas mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ) ir individualia veikla užsiimantiems menininkams. Profesinės sąjungos apgailestauja, kad pasiūlyme kultūros kūrėjai – kūrybos sektoriuje dirbantys asmenys ir kūrybinės įmonės – yra laikomi paprasčiausiais paslaugų teikėjais, jos mano, kad parama turi būti skiriama atsižvelgiant į tai, ar laikomasi socialinės apsaugos standartų, kad sumažėtų netikrumas dėl darbo, su kuo dažnai susiduriama, kai sudaromos su kūrybiniais projektams būdingos trumpalaikės sutartys.

Naujojo pasiūlymo dėl reglamento iššūkiai ir trūkumai

Bendros pastabos

4.11 Biudžeto padidinimas yra teigiamai vertintinas žingsnis, tačiau būtina atsižvelgti į:

- išaugusį šalių naudos gavėjų skaičių,
- didesnę finansuojamų veiklos sričių skaičių,
- naujus perėjimo prie skaitmeninės visuomenės poreikius,
- valiutos nuvertėjimą,
- būtinybę palyginti pasiūlyme dėl reglamento nurodytą programą, kuri bus įgyvendinama 2014–2020 m., 1,8 mlrd. EUR biudžetą su metiniu kai kurių šalių šiai sričiai numatytu biudžetu (Prancūzija - 7,5 mlrd. EUR, Vokietija - 1,1 mlrd. EUR) ir su bendra Europos biudžeto suma.

⁽⁴⁾ Pasiūlymo dėl reglamento 3 straipsnio 2 dalies d punktas.

4.12 Dėl labai skirtingos valstybių narių politikos subjektai turi nevienodas galimybes pasinaudoti viešosiomis lėšomis finansuojamomis programomis, skirtomis audiovizualiniam ir kultūros sektoriams.

4.13 Kalbant apie kūrybos pramonės sektorių, sinergija tarp įmonių ir MVĮ inovacijų ir konkurencingumo programų ir „Kūrybiškos Europos“ programų yra labai menka arba iš viso neegzistuojanti. Todėl reikėtų ieškoti galimybių jas labiau susieti naudojantis skaitmeninių technologijų pažangos teikiamais privalumais.

Praktinis taikymas

4.14 Subjektai, atsakingi už programos įgyvendinimo valdymą ir stebėseną, susidurs su sudėtingomis administracinėmis procedūromis, kurios paskatins dideles administracines išlaidas, dėl kurių savo ruožtu sumažės projektų rengimui ir sklaidai numatytas biudžetas.

4.15 Viena besikartojančių problemų, su kuria susiduria kultūros ir kūrybos sektorius, ypač mažosios įmonės – tai ilgai trunkantis dotacijų patvirtinimas.

4.16 Naujoji finansinė priemonė sukurta siekiant sudaryti geresnes sąlygas MVĮ ir kitiems veiklos vykdytojams gauti kreditą, tačiau reikia pabrėžti, kad tokio tipo finansines priemones nėra įprasta taikyti kultūros sektoriuje. Todėl gali būti, kad finansų institucijos nenorės dalyvauti, kadangi sumos yra mažos, trūksta informacijos apie specifines kultūros sektoriaus problemas, o tam tikrų projektų, kurie gali būti įgyvendinti tik su viešųjų lėšų parama, pelningumas yra mažas.

4.17 Pagal finansinę programą vykdomą veiklą stebės ir suteikiamas garantijas valdys Europos investicijų fondas (EIF), kuris neturi patirties kultūros srityje.

4.18 2010 m. įsteigto MEDIA gamybos garantinio fondo patirtis rodo, kad būtina didesnė naujos finansinės priemonės ir jau sukurtų priemonių sinergija⁽⁵⁾.

4.19 Teoriniu požiūriu pasiūlymas sujungti programų „Kultūra“ ir MEDIA informacijos centrus į vieną „Kūrybiškos Europos“ informacijos centrą siekiant centralizuotai teikti informaciją apie įgyvendinamas programas ir sutelkus lėšas sukurti masto ekonomiją yra teigiamai vertintinas.

⁽⁵⁾ Galima pateikti keletą pavyzdžių: IFCC (Institut pour le financement du cinéma et des industries culturelles) Prancūzijoje, Audiovisual SGR, 2005 m. Ispanijoje sukurta institucija Ispanijos kultūros ministerijos iniciatyva dalyvaujant Ispanijos kino ir audiovizualinio meno institutui ir Ispanijos audiovizualinių kūrinių autorių teises valdančioms įstaigoms.

4.20 Praktiniu požiūriu sukurti sinergiją įmanoma, ypač bendro valdymo ir komunikacijos srityse, tačiau svarbu atsižvelgti į tai, kad kai kurios šalys, pavyzdžiui, Prancūzija arba Vokietija, sukūrė centrų tinklus, kurie atspindi jų kultūrinę įvairovę ir kurių tikslas būti arti vietos lygmens dalyvių. Be to, kultūros ir audiovizualinis sektorių veikla iš esmės skiriasi: jų gamybos ir sklaidos tinklai veikia skirtingai ir pagrindiniams veiklos vykdytojams reikalingi skirtingi įgūdžiai.

4.21 Šiuo požiūriu centralizacija būtų žalinga, kadangi būtų suvienodintos iš esmės skirtingos kompetencijos. Sutaupytos lėšos būtų nedidelės ir nepateisintų siūlomų pakeitimų. Atsargiai

vertinti reikėtų ir pasiūlymą išplėsti informacijos centrų kompetencijos sritį ir jiems pavesti teikti statistinius duomenis bei padėti Komisijai užtikrinti tinkamą komunikaciją ir informuoti apie programos įgyvendinimo rezultatus ir poveikį, nors šiems veiksams reikalingų lėšų nenumatyta skirti.

4.22 Komisijos siūlomi komiteto procedūros pakeitimai gali paliesti jautrias stygas, kadangi jie taikomi visų programų komitetams. Valstybių narių atstovai nebegalės dalyvauti sprendimų priėmimo ir programos valdyme, kadangi šie įgaliojimai atiteks Komisijai, taigi jiems teliktų vienas vaidmuo – patvirtinti atrinktus projektus.

2012 m. kovo 28 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Staffan NILSSON*
